

Dokumentacja (fragment) złożona do konkursu na kuratorski
projekt wystawy w Pawilonie Polskim na
58 Międzynarodowej Wystawie Sztuki w Wenecji w 2019r.

Projekt: *Lot – Roman Stańczak*

Kuratorzy: Łukasz Ronduda i Łukasz Mojsak

[projekt zwycięski]

KONCEPCJA WYSTAWY

Projekt zakłada prezentację wielkowymiarowej rzeźby Romana Stańczaka – prawdziwego samolotu poddanego drobiazgowemu zabiegowi wywrócenia go na lewą stronę.

Usytuowana na postumencie, przenicowana maszyna wypełni przestrzeń pawilonu sprawiając wrażenie lekkiego unoszenia się nad ziemią. Zwinięte skrzydła znajdą się w środku, a wnętrze z wyposażeniem kokpitu i kabiny stanie się zewnętrzem. Powstanie niezwykle, surrealistyczna rzeźba.

Przenicowany samolot to konsekwentne rozwinięcie strategii artystycznej Stańczaka polegającej na wywracaniu na lewą stronę przedmiotów codziennego użytku. Artysta radykalnie odrzuca w ten sposób reprezentowaną przez te przedmioty, pragmatyczną racjonalność i materialny porządek, kierując się w stronę transcendencji. Uważa, że prawdziwe przeżycie duchowe nastąpić może tylko w wyniku zanegowania naszego bezpiecznego funkcjonowania w zmodernizowanym świecie. Tylko w momencie konfrontacji ze śmiercią. Stańczak stosował tę strategię na początku lat 90. w okresie gwałtownych przemian gospodarczych i politycznych w Polsce. Krytycznie odnosił się w ten sposób do kierunku zachodzącej wówczas transformacji – zamiast modernizacji i racjonalności postulował konieczność duchowej przemiany.

Jan Verwoert pisał o metodzie i twórczości Stańczaka następująco: „Uderzenie młotkiem w powierzchnię rzeczy może jeszcze nie być atakiem wymierzonym w nią. Wręcz przeciwnie. Może być równoznaczne z aktem solidarności, sposobem na powiedzenie: O rzeczy, jesteś tak naga, jak ja! Nasza nagość jest tym, co wspólne. I tak jak jesteśmy nadzy, stajemy twarzą w twarz ze światem i ze wszystkim, co może nam zrobić. Na tym polega niebezpieczeństwo rzeczywistości: przypomina jak nagie jest życie”.

W pracy Lot artysta posługuje się tą samą strategią – polegającą na tworzeniu poprzez niszczenie – aby opisać kondycję polskiej wspólnoty po katastrofie smoleńskiej. Rzeźba oddaje istniejący w Polsce głęboki i tragiczny konflikt między nowoczesnością a duchowością. Jest wyrazem przekonania, że rozrost jednej z tych sfer, wiąże się nierozzerwalnie z anihilowaniem drugiej, czy też raczej niszczenie jednej tworzy drugą.

Rzeźba Lot Stańczaka prezentowana w Pawilonie Polonia może mieć siłę symbolu, scalającego podzielone społeczeństwo. Jest to bowiem pomnik opowiadający o paradoksach polskiej nowoczesności.

STRESZCZENIE SCENARIUSZA WYSTAWY

Wystawa Lot zakłada prezentację wielkowymiarowej rzeźby Romana Stańczaka – realnej wielkości samolotu poddanego drobiazgowemu zabiegowi wywrócenia go na lewą stronę. Usytuowana na ażurowym postumencie, przenicowana maszyna wypełni przestrzeń pawilonu sprawiając wrażenie lekkiego unoszenia się nad ziemią. Widzowie będą mogli wejść pojedynczo do wnętrza samolotu.

Rzeźba oświetlona będzie naturalnym światłem dziennym wpadającym przez świetlik. W razie potrzeby zostanie doświetlona dodatkowymi reflektorami. Ściany wewnętrzne pawilonu zostaną pomalowane na neutralny, jasny kolor. Wnętrze pawilonu pozostanie puste tworząc czyste i neutralne otoczenie dla głównego elementu ekspozycji – samolotu-rzeźby.